

เทศน์เช้า วันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘

พระอาจารย์สงบ มนสฺสนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะ ตั้งใจฟังธรรม ธรรมะทำไมต้องฟัง ทำไมเราต้องฟังเสียงลม เสียงแดด
ธรรมะเป็นธรรมชาติ ทำไมเราต้องฟังล่ะ

เราฟัง เราฟังก็เพื่อหัวใจดวงนี้ไง เพื่อหัวใจดวงนี้ มันมีอวิชชา มันมีกิเลส มีความไม่รู้ เรา
รู้ทุกๆ เรื่อง รู้เรื่องของคนภายนอกทั้งหมด แต่เราไม่รู้เรื่องจากชีวิตของเราไง ชีวิตของเราทำไม
มันทุกข์มันยากขนาดนี้ล่ะ

ทั้งๆ ที่ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก การเกิดเป็นมนุษย์เป็น
อริยทรัพย์ การเกิดเป็นมนุษย์เป็นอริยทรัพย์ แต่ทำไมมนุษย์มันเกิดมาแล้วทำไมมันทุกข์มันยาก
ขนาดนี้ มันทุกข์มันยากขึ้นมาเพราะอะไร

เพราะมันมีพญามาร เพราะพญามารตัวนั้นแหละ เพราะอวิชชาตัวนั้นแหละ ทำให้จิต
เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าฝึกหัดประพฤติปฏิบัติขึ้นมา
ทำลายอวิชชาคือพญามาร พญามารมันดินพราดๆ

เราบอก มันเป็นอารมณ์ มันเป็นนามธรรม มันไม่มีตัวตน

ถ้ามันไม่มีตัวตน ทำไมเจ้าวัฏจักร พญามารมันคร่ำครวญร้องไห้ ทำไมมันบอกให้ลูก
สาวของมัน ความโลภ ความโกรธ นางตัณหา นางอรดี ลูกสาว ๓ คน ลูกสาว ๓ คนจะช่วยพ่อ
ของเขาไปเอาเจ้าชายสิทธัตถะมาไว้ในอำนาจของตน ทำไมพระพุทธเจ้าเห็นล่ะ ทำไมหลวงปู่
เสาร์ หลวงปู่มั่นฆ่ามันตาย รู้เห็นตามความเห็นจริงล่ะ

โอ้เราว่า มันเป็นนามธรรม ทำจิตสงบแล้ว ธรรมะมีอยู่โดยดั้งเดิม

มันไม่มีอะไรเลย มันเหลวไหล มันไร้สาระ แต่มันเป็นปริยัติไง เป็นธรรมและวินัย เป็น
ศาสนาของเรา

เราเกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา เกิดมาแต่เล็กแต่น้อย เราก็เห็นวัดเห็นวา เรายืนตั้งแต่เด็กๆ เห็นพระบิณฑบาตหน้าบ้าน เห็นแล้วมัน โอ้โฮ! เหลืองอร่ามไปหมดเลยนะ

สมัยนั้นมันเป็นแบบว่าชนบท มันสงบสุข เข้าขึ้นมาพระออกบิณฑบาต เราเป็นเด็กๆ เราเห็นทุกวันนะ แต่ตอนนั้นก็เด็กๆ ก็รู้ประสาเด็กๆ ใจ แต่มันก็ยังเหลืองอร่ามไปทั่วใจ แล้วเวลามาศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใจ การเห็นสมณะเป็นมงคลชีวิตๆ เรารู้เรารู้เห็นของเราใจ

แล้วมงคลชีวิต พระที่บวชมาๆ สมมุติสงฆ์ๆ มันก็มีทั้งดีและเลว ใจที่เลวทราม ที่ว่าบวช เพราะมันทุกข์มันยาก บวชมาเพื่อจะเสวยสุข นั่นมันก็กรรมของสัตว์ มันเป็นเรื่องของความรู้สึกนึกคิดของเขา

แต่หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์ของเราท่านฝึกหัดปฏิบัติ ท่านเสียสละชีวิตของท่าน ท่านทำตามความเป็นจริงของท่าน ท่านไม่ใช่บวชหนีทุกข์มาเพื่อมาหาความสุขอันนั้น

บวชมาเพื่อค้นหาความทุกข์ความจริงในหัวใจของตนต่างหาก

ถ้ามีพระที่ดั่งาม การเห็นสมณะๆ เราเห็นสมณะที่ดั่งาม เราก็มีความภูมิใจ เราก็มีความเคารพศรัทธาในพระพุทธศาสนา

ฉะนั้น ไปวัดฟังธรรมๆ ฟังธรรมก็เพื่อเหตุนี้ใจ

ข้างนอกเรารู้เราเห็นไปหมดนะ ใจนั้นดี ใจนี้ไม่ดี แต่ข้างในเราไม่เห็นใจ มันถึงภาคปฏิบัติ เวลาภาคปฏิบัติ ปฏิบัติไปแล้วถ้าไม่มีพื้นฐาน มันปฏิบัติแล้วมันก็จะล้มลุกคลุกคลาน มันก็โดนกิเลสหลอกใจ ก็พยายามจะศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นภาคปริยัตินี้แหละ แผนทีเครื่องดำเนินใจ ฉลากยาใจ แต่เวลาศึกษามาแล้วก็ติดตรงนั้นนะ เข้ามาปฏิบัติไม่ได้ใจ

เวลาปฏิบัติไม่ได้ รู้ไปหมด รู้ไปทุกเรื่องเลย แต่เรื่องสมาธิรู้ไม่เป็น รู้ไม่ได้ แล้วรู้ไม่ได้ ที่พูดออกมามันประกาศถึงความไม่รู้

หลวงตาพระมหาบัวท่านพูดประจำ “สมาธิคือจิตหนึ่ง ไม่พาดพิงอารมณ์ใดๆ ทั้งสิ้น ไม่พาดพิงอารมณ์ใดๆ ทั้งสิ้น”

การพาดพิงอารมณ์ ว่างๆ จิตมันพาดอารมณ์ว้าง อารมณ์ที่ทุกข์ขี้ยาก มันก็เดือดร้อนทุกข์เจียนตาย เราเป็นคนดี เราจะปฏิบัติธรรม มันว่างหมดเลย ธรรมะมีอยู่โดยดั่งเดิม

มันประกาศถึงว่าไม่มีการกระทำใดๆ ทั้งสิ้น

ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ มันต้องมีเหตุที่มาที่ไปทั้งสิ้น เจ้าชายสิทธัตถะไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ เขาก็พูดเยอะแยะไปหมดนะ ศาสดาเยอะแยะไปหมดเลย พระพุทธเจ้าไม่สนใจเลยนะ เพราะอะไร ภูฟังมิ่งแล้วภูไม่รู้เรื่อง ฟังมิ่งแล้วกิเลสภูไม่เห็นสะเทือนเลย

หลวงตาพระมหาบัวท่านพูดประจำนะ ประพฤติปฏิบัติ กิเลสไม่ถลอกปอกเปิกอะไรเลย กิเลสมันยังยื้มแยมแจ่มใส มันยังปั่นหัวเล่นได้สบาย มันยังเห็นอยู่ในอำนาจ

บวชพระนี่แหละ เป็นนักรบนี่แหละ เป็นลูกศิษย์หลวงปู่มันแท้ๆ ด้วย กิเลสมันปั่นหัวอยู่ในอำนาจมันหมดเลย

แต่ครูบาอาจารย์ที่ดั่งาม หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นของเราอยู่ป่าอยู่เขา อยู่ในที่สงบสงัดในที่สงบสงัด เวลาเข้าไปอยู่แล้ว เป็นเพราะอะไรรู้ไหม

กิเลสมันดันใจ ที่นี้อากาศไม่ดี โอ้ย! ที่นี้มันไม่สะดวกต่อการปฏิบัติ ถ้ามีโยมมาล้อมหน้าล้อมหลังนะ เข้าขึ้นมาชี้ฟูดทั้งนั้นเลย โอ้โฮ! ที่นี้บรรยากาศเยียม ที่นี้บรรยากาศดีมาก โอ้โฮ! มีโยมมาพะเน้าพะนอเอาอกเอาใจ โอ้โฮ! บรรยากาศมันเยียมเลยการปฏิบัติ

ปฏิบัติเป็นหมู กินแล้วก็นอน กอนแล้วก็นอน วิชาของหมูเิง

ถ้าวิชาของพระ ทำภารกิจแล้ว ใครทำความสงบได้ ทำความสงบของใจ ใครฝึกหัดปัญญาได้ก็ฝึกหัดใช้ปัญญาของตนเิง ถ้าฝึกหัดใช้ปัญญาของตน เห็นไหม

สิ่งที่ฝึกหัดปฏิบัติ นั้น ในพระวินัย เวลาผู้ที่ปฏิบัติไม่ได้เพราะขาดการปฏิบัติสม่ำเสมอ การปฏิบัติเสมอดั้นเสมอปลายเิง

นี่ก็เหมือนกัน เวลาพระปฏิบัติฯ ถ้ามันคุ้นเคยคุ้นชินนั้นนะ คุ้นชินแล้วมันก็นำด้านหน้าด้านแล้วก็แสดงออก หน้าด้านแล้วมันจะเอาบรรยากาศ เอาความสงบสุข คิดว่าอย่างนั้น เป็นสุข นี่สุขโลกๆ ใจ สุขอะไร สุขเพราะโลกีย์ใจ สุขเพราะอามิสสินจ้างใจ สุขเพราะได้เสพสุขใจนี้ใจ สุขทุกซี้ใจ ทุกขเวทนา สุขเวทนาใจ อุเบกขาเวทนา

ก็ต้องเป็นอุเบกขา

อุเบกขามันก็เป็นเวทนาเหมือนกัน แต่ถ้ามันสัมมาสมาธิ จิตสงบแล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนา นั้น อันนั้นมันเป็นการฝึกหัดประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริงในภาคปฏิบัติ ในภาคปริยัติใจเขาไม่คุ้นไม่เคย

หลวงตาท่านพูดประจำ “เราไม่เคยคุ้นชินกับอารมณ์ใดเลย เราไม่คุ้นชินกับใครทั้งสิ้น”

เห็นไหม สัมมาสมาธิไม่พาดพิงอารมณ์ใดๆ ไม่พาดพิง แต่ไม่พาดพิงเพราะมันมีสติสัมปชัญญะ เพราะมันปฏิบัติได้ แต่ สพุเพ ธมฺมา อนตฺตา ธรรมทั้งหลายเป็นอนัตตาใจ

เพราะทำสมาธิก็เป็นสมมุติอันหนึ่งใจ สมมุติคือว่าพยายามขวนขวายค้นคว้าขึ้นเกิดจากจิตนั้น จิตนั้นทำขึ้นมาแล้วมันจะทรงตัวอยู่ของมันได้เพราะมีเหตุมีปัจจัย เครื่องส่งเสริมมันขึ้นมา เหตุปัจจัยที่ไม่ดูแล มันก็เสื่อมสภาพลงเป็นธรรมดา

ฉะนั้น สพุเพ ธมฺมา อนตฺตา คือว่าสิ่งที่มันเจริญแล้วมันต้องเสื่อมเป็นธรรมดา มันอยู่คงที่เป็นไปไม่ได้ใจ

ผู้ที่ฝึกหัดปฏิบัติ เวลาเคยทำสมาธิได้ มันจำได้เป็นสัญญา ว่างๆ ว่างๆ

ตอนนี้มื้งว่างหรือเปล่า ว่างๆ ว่างๆ ทุกข์เกือบตาย ว่างๆ ไม่เข้าใจตัวของตัวเอง

แต่ว่างๆ ที่เวลาจิตเป็นสัมมาสมาธิ สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี สุขนั้นมันเกิดจากรสของสัมมาสมาธิธรรม รสของธรรมชนะซึ่งรสทั้งปวง รสของสติธรรม สมาธิธรรม ปัญญาธรรม ภาวนามยปัญญา ปัญญามันจะเกิดขึ้น มันจะมหัศจรรย์กับการกระทำของตน มหัศจรรย์ในจิตของตน มหัศจรรย์มากๆ

แต่นี้มันไม่มีอะไรเป็นขึ้นเป็นอันเลย

ฉะนั้นว่า เวลา สพุเพ ธมฺมา อนตฺตา ธรรมทั้งหลายเป็นอนัตตา สิ่งที่เกิดขึ้นมันเป็น อนัตตาในตัวของมันเอง แต่เอ็งไม่รู้ แต่เวลาคนที่เขารู้จริง เห็นพระไตรลักษณ์ นั่นคือจิตเขา สงบแล้วเขายกขึ้นสู่วิปัสสนาเป็น

วิปัสสนาได้ มันต้องมีครูมีอาจารย์ แล้วต้องมีอำนาจวาสนา ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติไปแล้ว ไม่มีอำนาจวาสนา ทุ่มเททั้งชีวิตก็ทุ่มเท มันก็เป็นจริตนิสัยเท่านั้น

ถ้ามันทุ่มเทแล้วมันเป็นความจริง แล้วหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านคุ้มครองอยู่ หลวงปู่ มั่น หลวงตาพระมหาบัวท่านพูดเลย พระเข้าไปหาหลวงปู่มั่นเป็นหมื่นเป็นแสน เพชรน้ำหนึ่งมี เท่าไร

แล้วหลวงตาท่านพูดนะ มันมีเพชรน้ำสอง น้ำสาม น้ำสี่ง คือมันไม่เท่ากันนะ คนที่เพชร น้ำหนึ่งนั่นนะ มรรค ๔ ผล ๔ สมบูรณ์แบบ เพชรน้ำสอง น้ำสาม น้ำขาวขาว น้ำขี้ตม นี่ไง ลูกศิษย์หลวงปู่มั่นทั้งนั้นนะ

มันอยู่ที่วาสนา วาสนา เห็นไหม ลายพิมพ์ของจิต

คนเขียนหนังสือไม่ได้ ไปหน่วยราชการ เขาใช้พิมพ์นิ้วมือ เวลาฆาตกรต้องพิมพ์นิ้วมือ หมดละ แล้วลายพิมพ์จิตนิสัยละ

จริตนิสัยคือการขวนขวาย มีสัจจะมีความจริง แล้วมีวาสนายอมรับความจริง สิ่งใดผิด เราต้องแก้ไข สิ่งใดถูก เราพยายามส่งเสริม แต่ถ้ามีทิฏฐิมานะ สิ่งใดผิดมันเก็บไว้ไง มันไม่ยอม แก้ไขของมันไง มันไม่มีอำนาจวาสนาไง คนมีวาสนารู้จักผิดชอบชั่วดี เขารอคอยความจริงไง ถ้าสิ่ง ความจริงพิสูจน์แล้ว พิสูจน์แล้วมันเป็นความจริงไง

ไอ้ที่มันเป็น พิสูจน์หรือยัง ตักคปหาน ชั่วคราว ชั่วคราว ชั่วคราวทั้งนั้นนะ ของชั่วคราว คืออารมณ์ไง อารมณ์เวลามันไปรู้ไปเห็น ไอ้โฮ! มหัศจรรย์

ไปหมดแล้ว อดีตอนาคต แล้วถามตัวเองว่ามีอะไรยุบยอบไปในหัวใจของตนบ้าง

นี่ไง หลวงตาพระมหาบัวท่านพูดไง ท่านพูดประจำ ก็เลสไม่ถลอกปอกเปิกเลย แม้แต่ ผิวน้ำยังไม่เห็นมันเลย

ภาวนาไม่เป็นทั้งนั้นนะ พอภาวนาไม่เป็น มันพูดถึงมันไม่มีที่มาที่ไปไง มันก็เป็นแค่ ศรัทธาไง ศรัทธาความเชื่อในพระพุทศาสนา ถ้าศรัทธา ที่ไหนมีศรัทธา ที่นั่นมีเหยื่อ แล้วเวลาเหยื่อ นักร้อง นักร้องมันชอบนักร้อง

แต่ถ้าเป็นครูบาอาจารย์นะ ศรัทธาไทยมันเป็นอริยทรัพย์ มันเป็นสมบัติในใจดวงนั้นที่เขามีศรัทธา คนที่เขาไม่ศรัทธาเขา เขาปฏิเสธ เขาปิดกั้นใจเขา เขาไม่ยอมรับฟังเหตุผลใดๆทั้งสิ้น

แล้วขนาดที่ว่าปลูกศรัทธาเขาขึ้นมา เขามีศรัทธาในหัวใจของเขา ถ้าเขามีศรัทธาในหัวใจของเขา เห็นไหม มีจลาหรือสัมมา ถูกหรือผิด ดีหรือชั่ว

กิเลสเรา กิเลสเขา เขาก็มีกิเลส เขามีกิเลสแล้วเขาทำอะไร เขาพูดอะไร ทำไมเราไปเชื่อเขา แต่ถ้ามีสติมีปัญญานะ อย่างน้อยก็กาลามสูตร รับฟัง วางไว้ก่อน รับฟังแต่ไม่เชื่อ ไม่เชื่อ ไม่เชื่อ ต้องพิสูจน์ก่อน

เวลาครูบาอาจารย์ที่ฝึกหัดประพฤติปฏิบัติตามแนวทางจริตนิสสัย พระอรหันต์เอตทัคคะ ๘๐ องค์ก็ ใจความถนัดของตนใจ แต่ถึงที่สุดแล้ว อาสวักขยญาณทำลายอวิชชา นั้นสำคัญที่สุดใจ เวลาสำคัญที่สุดมันอยู่ที่มรรค ๘ นี่ใจ

แล้วมรรค ๘ งานชอบ เพียรชอบ ระลึกชอบ ความชอบ แล้วมันชอบแค่ไหน

เราเกิดเป็นมนุษย์ เราทำหน้าที่การงานขึ้นมา คนที่ฝึกหัดใหม่ใจ เขาบอกว่า ฉันทำสัมมาอาชีวะชอบนะ ฉันทำหน้าที่การงานสุจริต

ไฉนมันเลี้ยวปาก

อารมณ์เวลามันทุกข์มันยากนะ เวลาเราคิดเรื่องทุกข์ ทุกข์เจียนตายนะ เวลาอารมณ์เรามีความสุข เราคิดถึงอารมณ์ อารมณ์นั้นนะเป็นอาหารของจิต ถ้าไม่มีอารมณ์ มันจะเสวยอะไรนั้นนะเลี้ยงชีพมนุษย์ต่างหาก

สัมมาอาชีวะ จิตมันเสวยอะไร จิตมันคิดอะไร จิตมันเป็นอิสระโดยตัวมันเองโดยอิมเต็มได้หรือไม่ เลี้ยงชีพอย่างไร ถ้าคนภาวนาเขาจะรู้ใจ

เราฟังมาประจักษ์ ใครมาก็ว่า ฉันทำงานสุจริตค่ะ เลี้ยงชีพชอบค่ะ

ชมราวาสธรรมใน อ้าว! เลี้ยงชีพชอบก็ดีงาม ก็ถูกต้องชอบธรรม ดี ธรรมาภิบาลนี้ถูก แต่ภายนอก ภายใน ใจเลี้ยงชีพๆ อย่างนั้น เลี้ยงชีพชอบ แต่เวลามันทุกข์ มันไม่บอกว่าฉันชอบหรือไม่ชอบ เวลามันเจ็บช้ำน้ำใจ มันไม่บอกว่าชอบหรือไม่ชอบ

แต่ถ้ามันเท่าทันหัวใจของตนๆ ถ้ามันเป็นอิสระแล้ว มันเป็นหนึ่งใน มันไม่พาดพิงอารมณ์ใดๆ ทั้งสิ้น มันมีความสุขในตัวของมันเองอยู่แล้ว นี่แบกรับภาระไร ภาระของหัวใจใจ

ภาระหน้าที่ ภาระของใจกังวลไปหมด ทุกข์ยากไปหมด ใจคนนั้นคนนี้ คนนี้คนนั้น แต่มันบอกว่า แล้วคนนี้จะ ใจคนนั้นๆ กังวลกับเขาไปหมดเลย แล้วเวลาเราตาย ใจคนนั้นก็อยู่นั้นนะ เขามางานงานนะ เราไม่ได้ไปงานเขา

เวลากังวลกังวลไปหมด ใจคนนั้นๆ แล้วใจคนนั้นอยู่นี่ละ

ถ้ามีสติปัญญา สติปัญญามันเท่าทันนะ ใจ ความคิดเป็นธรรมชาติ ความคิดเป็นธรรมดา มันก็คิดทั้งนั้นแหละ เพราะอะไร เพราะเราเห็น เพราะรู้เห็นมันถึงคิดใจ ถ้ารู้เห็นมันคิดแล้ว เรามีสติปัญญา สติปัญญาเท่าทันความคิด นี่ใจ เขาก็ต้องอยู่ของเขาอย่างนั้น เราก็อยู่ของเราใจ

จิตหนึ่งใจ กำเนิดในวัฏฏะใจ เกิดมาเป็นชีวิตใจ เราเกิดมาแล้วเรามีสังคม มีญาติ มีตระกูล มันก็เรื่องธรรมดา แต่ถ้าสติปัญญาเราเท่าทันนะ สิ่งที่ดีงาม เราก็ส่งเสริม เราก็เชิดชู สิ่งที่ไม่ดีผลาญ เราก็ควรแก้ไข ถ้าแก้ไข มันแก้ไขได้ไม่ได้ใจ

นี่ใจ สิ่งทีพรหมวิหารใจ ผู้ที่จะบริหาร ถึงที่สุดแล้วอุเบกขา เพราะมันเป็นสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ในเมื่อ กุสลา ธมฺมา อกุสลา ธมฺมา เขาเป็นของเขาอย่างนั้น เราก็พยายามสุดฝีมือ สุดกำลังแล้วแล้วยังทุกข์อยู่นี่ใจ ก็ต้องอุเบกขาใจ เพราะไม่ให้สิ่งนั้นมาทับถมหัวใจของตนใจ เห็นไหม นี่สติปัญญา

ถ้าสติปัญญามันเท่าทัน ความทุกข์ก็จะเบาบางลง นี่ความทุกข์

แก้ไขอารมณ์นะ

เวลาปุณฺณัง รูป รส กลิ่น เสียงเป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร อารมณ์
ความรู้สึกเกิดจากตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ นี่มันเป็นแค่อารมณ์ มันเป็นแค่เรื่องปุณฺณ มันเป็น
เรื่องแค่อารมณ์ความรู้สึกนึกคิด แล้วถ้ามีสติปัญญาเท่าทันมัน นี่คือปัญญาอบรมสมาธิ
ปัญญาอบรมสมาธิคือมันปล่อยอารมณ์

พอมันปล่อยอารมณ์มันก็ เออ! ภูมันบ้า เวลามันปล่อยนะ เออ! ภูบ้าอยู่คนเดียว นั่งบ้า
อยู่เนี่ย เวลามันปล่อยบ้าบ๊อ เออ! ภูเป็นอิสระ ปัญญาอบรมสมาธิ แล้วก็ตื่นเต็นนะ บรรลุธรรม

ธรรมอะไรของมึง

โลกียะกับโลกุตตระ โลกุตตระคือภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากจิต จิตที่เวียนว่าย
ตายเกิดในวัฏฏะ นี่ภาคปฏิบัติไง

ปริยัติ ปฏิบัติ ปริยัติคือการศึกษาถูกต้องชอบธรรมใหม่ ไซ้ ศึกษาธรรมะพระพุทธเจ้า
เพราะเราเกิดเป็นมนุษย์ไง เกิดมาพบพระพุทธศาสนาไง เราก็ศึกษาเล่าเรียน ศึกษาธรรมะของ
องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เป็นศาสดาของเรา เป็นพ่อปู่ของเรา เป็นที่เคารพบูชาของเรา
ทำไมเราไม่ศึกษา ศึกษา ต้องศึกษาสิ แต่กิเลสมันตลบหลัง ศึกษาแล้วกูเก้ง กูรู้ ทุกข์เจียนตาย

แต่ถ้ามันฝึกหัดนะ ไอ้ที่ศึกษามามันก็จะมาหลอกแล้ว แล้วถ้าตั้งใจจริงให้ตื่นนะ วางให้
หมด ฝึกหัดภาวนาโดยบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ต้องคาดหวังว่ามันจะเป็น
สมาธิแล้วละ ไอ้โฮ! เดี่ยวปัญญามันจะเกิดนะ เดี่ยวมันจะเกิดภาวนามยปัญญา ไอ้โฮ! มันจะ
เกิดความจริง ไอ้โฮ! หัวใจมันจะเป็นเอกัคคตารมณ์ หัวใจมันจะ เอโก ธมฺโม จิตมันจะเยี่ยม

อนาคตนะ

เวลาคิดถึงคนนั้นคนนี้ คนนี้คนนั้น พอเท่าทันก็ มึงบ้า เวลาภาวนาไปจะเป็นอย่างนั้นๆ
บ้าสองชั้น จากบ้ากลายเป็นมหาบ้า กลายเป็นบ้ายิ่งใหญ่

แต่ถ้าเป็นความจริงนะ เออ! ภูนะบ้า

อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน

แต่ทวารน้อยก็ต้องอาศัยพ่อแม่อยู่พาอาศัยไปก่อน การฝึกหัดเริ่มต้นมันก็เหมือนเด็กทารกที่ฝึกหัดไม่เป็น ก็อาศัยครูบาอาจารย์ไปก่อน แต่เวลาเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ถ้าจิตมันสงบระงับเข้ามา นั่นแหละคือตัวตน

ตัวตนการฝึกหัดที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนาหรือสัตว์ชนสัตว์ หรือสัตว์ชนสัตว์หรือหัวใจของสัตว์โลก หรือพุทธะอันนั้นนะ พุทธะที่ปัญญาเรามันครอบงำไว้นะ

แล้วเราก็เป็นขี้ขี้มัน เกิดซ้ำเกิดซาก เกิดแต่ภพแต่ละชาติ ญไม่เอาแล้วละ ญจะปฏิบัติให้ได้

เดี๋ยวก็เกิดอีกแล้ว

ญไม่เอาอีกแล้ว ญกลัวน่าดูเลย

เดี๋ยวก็เกิดอีกแล้ว เพราะเอ็งทำไม่ได้ เอ็งไม่ทำความเป็นจริง

นี่ไง เกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา ไม่ได้ฝึกไม่ได้หัด เหยียบแผ่นดินผิดแผ่นดินของพุทธะ

ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ ศาสนาเป็นเครื่องกลมเกลียวจิตใจของประชาชนให้เกิดความสามัคคีธรรม สังคมร่มเย็นเป็นสุข เราก็จะมีโอกาสได้มาไตร่ตรองตัวของเราเอง มาดูแลจิตใจของตน มาฝึกหัดประพฤติปฏิบัติ

ศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งสันติภาพ ศาสนาพุทธไม่เคยก้าวก้าว ไม่เคยไปยุ่งแย่งตะแคงรัวกับลัทธิศาสนาใด

ศาสนาพุทธ อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน

ตนถ้าชำระล้างได้ จากพุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานในหัวใจของตน มันจะเกิดความมหัศจรรย์ในหัวใจของตน จะเห็นคุณค่าของจิต จะเห็นคุณค่าของชีวิต จะเห็นคุณค่าของพระพุทธศาสนา เพราะมันเห็นคุณค่าของเรา มันจะย้อนกลับไปเห็นพระพุทธเจ้า

หลวงตาพระมหาบัวท่านสิ้นกิเลสไป กราบพระพุทธเจ้าแล้ว กราบแล้วกราบเล่า รู้ได้
อย่างไรหนอ รู้ได้อย่างไรหนอ รู้ได้อย่างไร

เพราะท่านรู้ ท่านถึงได้เปรียบเทียบได้ว่ามันละเอียดลึกซึ้งขนาดไหน

ไอ้พวกเรารู้หมดแล้ว รู้ทุกอย่างเลย รู้ศึกษาได้เอง รู้จบหมดเลย พระพุทธเจ้าสอนอะไร
ก็เข้าใจหมดละ แต่ไม่รู้อะไรเลย

แต่หลวงตาพระมหาบัวท่านว่า รู้ได้อย่างไรหนอ รู้ได้อย่างไร

เพราะเราก็มีสติปัญญาเหมือนกัน แต่มันเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา มันมหัศจรรย์ได้ขนาดนี้
มันลึกลับซับซ้อน บุคคล ๔ คู่ สติ มหาสติ ปัญญา มหาปัญญา ปัญญาอัตโนมัติที่มันจะเกิดขึ้น

ไอ้เรานี่พล่ามๆ อย่างกับหมาบ้า

กุนะบ้า เอวัง